

UR LED ÄR TIDEN...

REGERINGENS diskvalificering av hr Hjalmarson som F.N.-delegat utlöste som bekant blandade kommentarer i den socialdemokratiska pressen. Efterhand har dock tydliga rättningsrörelser inträtt — och nu tycks kommandot »rättning vänster» även ha nått idéorganet Tiden. Det sätt på vilket vår länge aktade kollega behandlar vad den kallar »fallet Hjalmarson» bör inte stå oemotsagt i dessa spalter, särskilt som Tiden behagat skänka Svensk Tidskrifts uttalanden en särskild uppmärksamhet i sammanhanget.

Till degenerationsfenomenen hos våra dagars svenska socialdemokrati hör en benägenhet för oversittartonfall och en alltmer utbredd oförmåga eller ovilja mot att försöka förstå en meningsmotståndares tankegångar och känsloreaktioner. Tidens utläggningar i »fallet» Hjalmarson är ett symptom på att denna förfallsprocess börjat anfräta själva det socialdemokratiska idéorganet — partiets intellektuella språkrör.

För många inom oppositionen, som ofta med förargelse men nästan alltid med respekt följt Tidens insatser, är detta en både ledsam och illavarslande upptäckt. Särskilt

sorglustigt ter det sig att just Tiden i samma nummer högtidligt lamenterar över att »det är uppenbart svårt att under nuvarande förhållanden få till stånd en vettig debatt med högerens pressorgan i utrikespolitiska angelägenheter».

Trots att Svensk Tidskrift inte är någon »högerens månadspublikation» — den är i förbigående sagt inte ens en månadspublikation — skall vi göra ett försök att förklara varför regeringens åtgärd har väckt en sådan förbittring inom högerpartiet — och sannerligen inte bara inom högerpartiet — och varför regeringsaktionen enligt vår uppfattning är så olycklig ur allmän demokratisk synpunkt.

Förbittring — är ordet för starkt? Ingalunda!

Tiden förbigår eller rättare förvränger regeringsaktionen på följande sätt. Efter att ha repeterat hr Erlanders ohållbara anklagelser mot högerledaren för bristande pålitlighet beträffande den alliansfria linjen säger man:

»Snarast frestas man, i likhet med vad som på åtskilliga håll inom socialdemokratisk press och opinion skett, uttrycka sin förvåning över att regeringen inte tagit detta steg tidigare. Omsorgen om

en enig utrikespolitisk opinion inom landet kan inte ställa hur stora krav på överseende som helst. Man kan på sätt och vis förstå Svensk Tidskrifts ledsnad över att 'regeringen vågar att ex officio och inför all världen stämpla sin huvudmotståndare som personligen mindervärdig'. Ex officio måste det givetvis ske såsom hr Hjalmarson agerade i slutomgången. 'Mindervärdig' må stå för Svensk Tidskrift — att hr Hjalmarson hade varit olämplig bör vara tydligt så här dags.»

Inte ett ord om vad som främst motiverat reaktionen från vår och så många andras sida — nämligen att hr Hjalmarson i en regeringskommuniké diskvalificerades därför att han brast i »omdöme och ansvar».

Regeringen finner det lämpligt att bryta samarbetet i F.N. mellan representanter för alla de demokratiska partierna i vårt land. Regeringen finner det lämpligt att fastslå att F.N.-delegaterna är direkta språkrör för den sittande regimen. Hr Hjalmarson har befunnits »olämplig» i sammanhanget. Hans utrikespolitiska uttalanden anses av regeringen icke falla inom ramen för en ur dess synpunkt tolerabel nyansering av den svenska alliansfria linjen. Gott och väl! Detta är ett politiskt bedömande, som regeringen är i sin fulla rätt att göra. Oppositionen kan finna åtgärden beklaglig — markeringen just i F.N. av samarbetet mellan de

svenska demokratiska partierna kring utrikespolitiken torde dock ha haft sitt värde. Oppositionen kan också finna åtgärden skadlig såsom ägnad att ge ett intryck av svensk undfallenhet inför Moskva. Oppositionen har vidare anledning att fästa uppmärksamheten på regeringsaktionens konsekvenser för yttrandefriheten.

Om allt detta skulle man ha kunnat diskutera utan större stegring av blodtrycket på någondera sidan. Indignerade tonfall, annat än som uttryck för en irritation över vad man tycker vara en oklok politik hade det inte funnits anledning till — än mindre någon förbittring.

Den häftiga känsloreaktionen inställer sig inför regeringens motivering till hr Hjalmarsons olämplighet, nämligen att han brister i ansvar och omdöme. Detta säger man till en partiledare, vilken kan stödja sig på ett fast förtroende och den varmaste uppskattning från ett parti, som han fört över en rad valsegrar till ställningen som det ledande oppositionspartiet. Hitills har de officiella relationerna mellan regeringen och partiledningarna inom oppositionen varit korrekta och präglats av en strävan att skilja mellan politiska meningsmotsättningar och värdering av person. Det är en av de stora vinningarna i den västerländska demokratin att partiledningar numera behandlar sina motståndare i andra partier med personlig aktning och hänsyn. Förr högg man

huvudet av fallna motståndare — nu gör man dem till landshövdingar.

Regeringens motivering till sin aktion mot hr Hjalmarson innebär sålunda en förgräpelse på en grundläggande norm i nutida demokratisk etik. Därför väcker den förbittering — och därför blir den ett olyckligt prejudikat.

Eller är det meningen att högern stillatigande skall finna sig i att dess partiledare offentligen förölämpas av regeringen? Tror socialdemokraterna till äventyrs att man inom oppositionen — alla inom oppositionen — bara skall stryka över och gå vidare?

I så fall misstager man sig. Socialdemokraterna har under senare tid så hänsynslöst missbrukat sin ställning till att bryta mot elementära demokratiska spelregler att allt fler inom oppositionen blir benägna att uppfatta deras åtgärder som prejudicerande för en kommande borgerlig regim. Prejudikaten är onekligen avsevärda. En regering kan använda folkomröstningar som taktiskt vapen på det sättet att den dikterar formuleringar av motståndarnas frågeställningar. En regering kan genomdriva grundläggande förändringar av samhällets institutioner bara den disponerar över 1 (en) röst mer än motståndarsidan vid den avgörande parlamentariska omröstningen. En regering kan diskvalificera en politisk motståndare — t. o. m. en partiledare — till ett vik-

tigt statsuppdrag genom att offentligen förklara att vederbörande brister i ansvar och omdöme.

Låt oss teckna en hypotetisk bild av det sistnämnda prejudikatets verkningar. Antag att en borgerlig regering träder till i september nästa år, en regering med högerledaren på en av de främsta posterna. Socialdemokratins fall gick så hastigt att t. ex. herr Lange inte hann bli placerad som landshövding, och det socialdemokratiska oppositionspartiet föreslår honom till F.N.-delegat. Vid överläggningar inom regeringen kommer säkerligen hr Hjalmarson — enligt sin generösa läggning — att tillstyrka. Men är det möjligt för hans statsrådskolleger inom och utom högerpartiet att biträda ett sådant förslag? Det skulle ju innebära att regeringen gav vitsord om ansvars-känsla och omdömesgillhet åt herr Lange, vilken ett år tidigare deltagit i en högtidlig regeringsförklaring om numera statsrådet Hjalmarsons avsaknad av dessa egenskaper. Att leva i en sådan hörsamhet för Bibelns bud, att vända den slående andra kinden till är politiker förmenat — därom borde socialdemokraterna mer än andra vara medvetna.

Vad som gäller posten som F.N.-delegat gäller rimligtvis också åtskilliga andra beställningar. Hr Hjalmarson brister — har regeringen sagt — i ansvar och omdöme. En sådan person kan naturligtvis aldrig ifrågakomma till att

bestyra så höga riksens vårdande värv som en landshövding eller generaldirektör betros med. Det vore en grov förolämpning mot ett län eller ett verk. Så måste regeringen Erlander se saken. Och till motsvarande resultat — beträffande medlemmar av f. d. regeringen Erlander — måste rimligtvis en blivande regering Hjalmarson-Ohlin-Hedlund komma. Och den bedömning, som tvingar sig fram om förutvarande statsråds obrukbarhet, lär ofrånkomligen föra med sig konsekvenser även för den stora skaran av socialdemokratiska regeringsbiträden.

Att dylika tankegångar, som för några år sedan skulle tätt sig som ett skämtsamt fantasteri, i dag utgör en naturlig konsekvens av den sista tidens regeringspolitik, har sannolikt inte gått upp för socialdemokraterna. Är det fåfängt att hoppas att man på den sidan inser vart man leder utvecklingen i den svenska demokratin och att man hejdar sig innan det är för sent. Eller skall vi få den värsta farhågan besannad: att socialdemokratin — obekymrad om följderna — håller på att driva oss in i ett nytt, kärvare och brutalare politiskt klimat?